

**ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ГУМАННОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**Добро посеєш –
добро пожнеш**

Уроки доброти

Черкаси – 2011

Автори-укладачі:

С.А. Гаряча, завідувач лабораторії дошкільної та початкової освіти ЧОПОПП, кандидат педагогічних наук, завідувач обласного центру гуманної педагогіки;

Л.Н.Добровольська, методист лабораторії дошкільної та початкової освіти ЧОПОПП.

Збірка містить розробки уроків та виховних заходів, на яких утверджуються не слова про добро, а почуття у серцях та добрі справи.

Для педагогів загальноосвітніх навчальних закладів.

Рекомендовано до друку вченою радою ЧОПОПП.

Протокол №5 від 29.12.2011 р.

Автори-укладачі:

С.А. Гаряча, завідувач лабораторії дошкільної та початкової освіти ЧОПОПП, кандидат педагогічних наук, завідувач обласного центру гуманної педагогіки;

Л.Н.Добровольська, методист лабораторії дошкільної та початкової освіти ЧОПОПП.

Збірка містить розробки уроків та виховних заходів, на яких утверджуються не слова про добро, а почуття у серцях та добрі справи.

Для педагогів загальноосвітніх навчальних закладів.

Рекомендовано до друку вченою радою ЧОПОПП.

Протокол №5 від 29.12.2011 р.

Вступ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства особливого значення набуває необхідність утвердження у суспільстві гуманістичних цінностей добра, справедливості, честі, гідності, совісті, обов'язку, відповідальності.

XX століття ознаменувалося приходом у світ дітей нового покоління. Такі діти характеризуються гіперактивністю, загостреним почуттям справедливості, не переносять неправди. Поведінка сучасних дітей не вкладається у рамки звичайної педагогіки, тому зараз особливої популярності набирає Гуманна Педагогіка.

Основою класичної педагогіки, створеної М.Квінтіліаном, Я.-А.Коменським, Й.-Г.Песталоцці, Ж.-Ж.Руссо, К.Ушинським, А.Макаренком, Я.Корчаком, В.Сухомлинським і прекрасними сузір'ями мислителів є Любов і Добро.

У програмі виховання гуманістичних цінностей учнів 3-4 класів В.А. Киричок добро визначає як одну з вищих цінностей, яка включає особистість у суспільні відносини на основі гуманістичних принципів.

У програмі читаємо «Добро по своїй суті – духовне утворення, що фіксує певний стан людської душі».

Похідним від добра є інше поняття – «доброта» (гуманність).

Змістовний аспект доброти – здатність людини творити добро, добродіяння. Цей моральний феномен має багатофункціональні прояви і включає такі змістові компоненти (прості моральні якості): справедливість, повага людської гідності, безкорисна допомога, вміння прощати і просити вибачення, протидіяти злу і насиллю.

Складові духовно-емоційної сторони доброти: чуйність, співчуття, співпереживання, милосердя, співучасть, співрадування.

Форми вираження доброти: миролюбність, терпимість, великодушність, делікатність, поступливість».

У свій час В.О.Сухомлинський відзначав, що діти живуть своїми уявленнями про добро і зло, про честь і безчестя, людську гідність; у них навіть своє вимірювання часу; в роки дитинства день здається роком, а рік вічністю. «Виховання в молодшому шкільному віці – від 6 до 10 років – я назвав би школою сердечності». Видатний педагог називає елементарну азбучну істину шкільного виховання, з якої починається школа. Це утвердження в кожній людині доброти, сердечності, чуйності, готовності прийти іншому на допомогу, чутливості до всього живого і красивого.

Сучасний класик педагог-гуманіст Ш.О.Амонашвілі вважає, що дитина у нашому житті – це величне явище і виховувати її будь-як не можна ні в якому разі. Ось чому основними принципами методики Амонашвілі стали: Доброта, Милосердя, Сердечність, Співпереживання. На його думку в душі кожної дитини є чаша, яку треба наповнити благородними образами. А образи ці учитель повинен черпати із своєї душі, літератури, природи. Для цього треба самим розуміти всю важливість покликання бути педагогом.

Ідея Амонашвілі проводити уроки добра, уроки серця, уроки щастя знайшли своє відображення у формуванні етичної культури молодших школярів. Діти вперше пізнають на смак добро і зло та вирішують для себе одвічну проблему бути чи не бути. Чи вибрати тернистий шлях добра і сіяча мудрості, утверджувача справедливості, чи плити за течією річки життя.

Зміст програм та підручників у початковій школі має великі можливості для духовно-морального виховання. Проте, ще від учителя залежить який урок він підготує для дітей, чи зачепить струни дитячих душ, чи проростуть філософські уроки (уроки-роздуми, уроки добра, уроки мудрості) в уроках, які піднесе дітям в майбутньому саме життя.

*Маценко Наталія Володимирівна,
вчитель початкових класів
Смілянської загальноосвітньої
школи I-III ступенів № 4
Смілянської міської ради*

**«У цьому світі є тільки одна річ, перед якою належить схилитися, це — геній, і одна річ, перед якою слід упасти на коліна, — це доброта.»
В. Гюго**

Тема. Той, що творить добро, творить саме життя.

Мета: формувати духовні цінності учнів, з'ясувати зміст понять «добрий», «милосердний»; розвивати навички аналізувати, узагальнювати, робити висновки; виховувати чуйність, щирість, бажання творити добро.

Тип уроку: урок-знайомство.

Обладнання: кольорові пелюстки для квітки, золоті серця, скринька доброти, ребуси, картки із груповими завданнями, магнітофон, іграшковий мікрофон; книги В.Сухомлинського

Хід уроку

I. Організаційний момент.

- Діти, давайте розпочнемо наш урок з позитивного настрою, посміхнімося один одному, своїми рученятами подаруємо один одному тепло.

II. Оголошення теми і мети уроку.

- Діти, сьогодні в нас незвичайний урок, а урок-знайомство. На цьому уроці ми познайомимося з чарівною гостею, яка робить нас кращими, милосердними, чуйними. Це Доброта. *(Під музику заходить Доброта).*

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Знайомство з чарівною гостею.

- Добрий день, діти, я рада сьогодні завітати до вас, адже мені сказали, що в цьому класі навчаються лише добрі діти. Чи так це? Доведіть, будь ласка, які добрі вчинки ви робили?

2. Розповіді дітей про свої добрі справи.

3. Створення асоціативного куща

- Діти, давайте з вами створимо асоціативний кущ слова доброта.

4. Знайомство з творами Василя Олександровича Сухомлинського.

- Діти, я принесла вам на урок твори великого Учителя, Письменника і просто доброї людини – Василя Олександровича Сухомлинського. Знайомство з цими оповіданнями допоможе нам краще зрозуміти значення слова «доброта».
- Чому ж навчає нас перше оповідання?

Щоб ти став кращим

Дідусь з онуком йшли великим лісом.

Ледь помітна стежинка звивалась поміж високими деревами.

Вечоріло. Подорожні втомилися. Дідусь уже збирався заночувати десь під кущем, аж тут хлопчик побачив у гущавині хатинку.

- Дідусю, он хатинка! – радісно вигукнув онук. – Може, в ній переночуємо?
- Так, це хатинка для подорожніх, – сказав дідусь.

Вони зайшли в лісову хатинку. У ній було чисто, на стіні висіла гілочка з ялинки. За народним звичаєм це означало: заходьте, будь ласка, любі гості.

Дідусь і онук підійшли до столу й побачили на ньому свіжу хлібину, глечик з медом і кілька великих сухих рибин. Поруч лежала маленька гілочка ялинки.

На вікні – відро з водою.

Дідусь і внук умилися і сіли вечеряти.

– Хто це все поставив на стіл? – питає онук.

– Добрий чоловік, – мовив дідусь.

– Як це так? – дивується онук. – Залишив нам добрий чоловік їжу, а ми й не знаємо, хто він. Для чого ж він старався?

– Щоб ти став кращим – відповів дідусь.

5. Заповнення скриньки доброти.

Дуже мудро говорить народ : «Роби добро – і воно повернеться до тебе». А для того, щоб ми з вами стали кращими, давайте уявимо себе добрими чарівниками, які наділені силою творити добро. У вас у кожного є папірці, напишіть на них , будь ласка, що ви бажаєте хорошого своїм однокласникам і вкиньте їх до чарівної скриньки доброти.

6. Інсценізація оповідання В.О. Сухомлинського «А серце тобі нічого не сказало?»

Андрійко прийшов зі школи й побачив заплакану матір. Він поклав книжки на стіл. Чекає обіду.

- А тата відвезли до лікарні, – каже мати.

Занедужав батько.

Вона чекала, що син занепокоїться, стривожиться. Та син був незворушний і спокійний.

Мати великими очима дивилася на Андрійка.

- А нам завтра до лісу йти. Завтра ж неділя. Учителька казала, щоб усі прийшли до школи о сьомій ранку.

- То й куди ж ти підеш завтра?

- До лісу...Як казала вчителька.

- А серце тобі нічого не сказало? – спитала мати й заплакала.

7. Фізкультхвилинка.

Вправа «Дружнє коло»

Наше коло, мов сім'я,

1, 2, 3,

Друзі ми, і ти, і я,

1, 2, 3

Посміхнись сусіду зліва,

Посміхнись сусіду справа

Ми одна сім'я,

1,2,3.

Наше коло, мов сім'я,
1, 2, 3,
Друзі ми, і ти, і я,
1, 2, 3
Руку дай сусіду зліва,
Руку дай сусіду справа,
Ми одна сім'я,
1,2,3.
Наше коло, мов сім'я,
1, 2, 3,
Друзі ми, і ти, і я,
1, 2, 3

Обніми сусіда зліва,
Обніми сусіда справа
Ми одна сім'я,
1,2,3.
Наше коло, мов сім'я,
1, 2, 3,
Друзі ми, і ти, і я,
1, 2, 3
Розсміши сусіда справа
Розсміши сусіда зліва.
Ми одна сім'я,
1,2,3.

8. Гостинці Доброти.

- Наша гостя принесла нам багато цікавих ігор. В першій грі нам потрібно переставити крижинки місцями, щоб відновити прислів'я і пояснити їх значення.

1) Гра «Криголам»

Люби ближнього, себе. як самого
Добром За платять. добро
дано справи. Життя на добрі людині

2) Ребуси «Людські якості»

- Відгадати ребуси, які означають людські якості і вибрати ті, які мають відношення до нашої гості – Доброти.

добро – е + дечність

(Добросердечність)

– ба + дібність

(Жадібність)

Ба

учість

(Балакучість)

Підла

– ина + ництво

(Підлабузництво)

Добро

ність

(Добродушність)

Со

– ашка +

– ик + ливість

(Сором'язливість)

”дя

(Милосердя)

3) Гра «Дзеркало краси». Робота в парах.

- Один із вас буде дзеркалом, яке, ніби в казці про Білосніжку, буде говорити своєму сусідові про ті хороші якості, які є в нього. А потім поміняєтеся ролями.

4) Гра « Квітка доброти».

- Спробуємо зібрати разом наші добрі вчинки. Хай кожен з вас поміркує та запише на пелюстці ті добрі вчинки, котрі він зробив за останній тиждень. А ми зберемо наші добрі вчинки і утворимо з них квітку доброти, гаразд? Це допоможе нам жити по-доброму і надалі.

(Діти записують добрі вчинки і прикріплюють їх, створюючи квітку.)

9. Молитва про добро.

- А зараз, діти давайте ми з вами помолимося про те, щоб в нашому світі стало більше доброти і пошлемо наші думки в Космос, для того, щоб вони повернулися до нас в десять раз могутнішими і люди на нашій планеті стали добрішими та милосерднішими.

Молюся устами, молюся серденьком,
Хай буде добро для мене й для неньки,
Для родини моєї і кожного з нас,
Молімося люди про це повсякчас.
Хай люди усі частіше всміхаються
І у гріхах у своїх хай розкаються.

IV. Підсумок уроку.

- Чи сподобався вам урок?
- Що найбільше запам'яталось?
- Я хочу закінчити урок віршем Л.Забашти.

Сказав мудрець:

– Живи, добро звершай!

Та нагород за це не вимагай.

Лише в добро і вищу правду віра

Людину відрізня від мавпи і від звіра.

Хай оживає істина стара:

Людина починається з добра.

- Тож творить добро, і воно повернеться до вас!

Використана література

1. Сухомлинський В.О. Чиста криниця: Казки, оповідання, етюди: Для сімейного читання / Упоряд. О.В.Сухомлинської. – К.: Веселка, 1993.

*Коротич Ольга Анатоліївна,
вчитель початкових класів
Смілянської загальноосвітньої
школи I – III ступенів №1
Смілянської міської ради*

Клас 2.

Предмет «Я і Україна»

Тема. Незалежно від того, чим будуть платити тобі за добро: добром чи злом – твори добро.

Мета. Ознайомити учнів з поняттям добра і зла; розширити світогляд, уміння протистояти злу, розвивати ідею самопізнання; збагачувати словниковий запас. Виховувати почуття милосердя, порядності, терпеливості, бажання бути добрими.

Обладнання: «розсипанки», фломастери, прислів'я, вірші, тексти, вислови, пам'ятка, свічка.

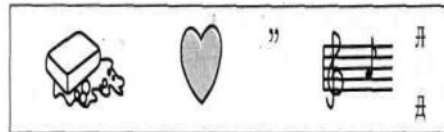
Хід уроку

I. Організаційний момент.

Пролунав уже дзвінок,
Всіх покликав на урок
Тож і ми часу не гаймо,
А урок розпочинаймо.

Працюватимем старанно,
щоб сказали у кінці,
що у нашій другій класі
діти просто – молодці.

- Діти, перед вами ребуси, розгадавши їх ви зможете зрозуміти тему нашого уроку.

- Правильно, діти, ми сьогодні будемо говорити про доброту і милосердя.
(Учитель відкриває на дошці запис теми уроку).

1. Вірш. (Читає учитель).

Сказав мудрець:

- Живи, добро звершай!

Та нагород за це не вимагай.

Лише в добро і вищу правду віра

Людину відрізняє від мавпи і від звіра.

Хай оживає істина стара:

Людина починається з добра!

- Діти, про що говориться у вірші?

II. Повідомлення теми і мети уроку.

1. Читання епіграфу до уроку. (Епіграф записаний на дошці)

Добрі слова – це сади.

Добрі слова – це коріння.

Добрі думки – квіти.

Добрі справи – плоди.

- Отже щоб справи були ваші добрими треба, щоб і думки і слова теж були добрими.
А зараз прочитаймо вислів В. Сухомлинського, твори якого ми неоднаразово вивчали на наших уроках.

2. Постановка проблемного питання.

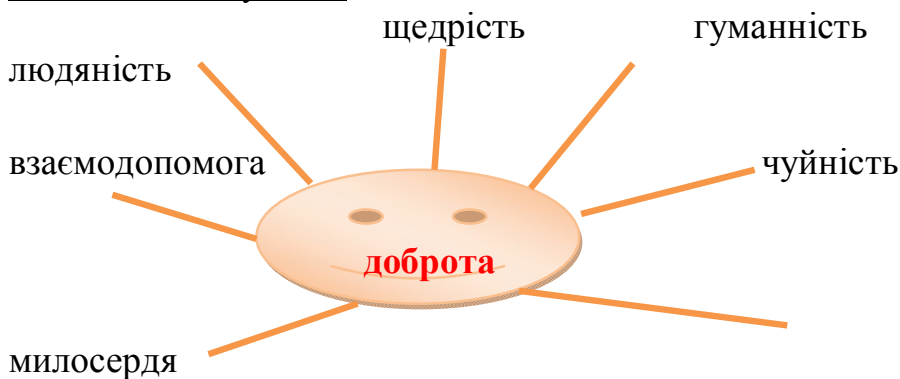
(На дошці плакат зі словами В. Сухомлинського).

Робіть так, щоб людям, які вас оточують було добре...

В. Сухомлинський.

- Як ви розумієте цей вислів?
- Що таке добро? З якими словами пов'язане це поняття?
- Що протистоїть злу?
- Яких людей називають добрими?
- На які справи здатна добра людина?
- Наведіть приклади тих людей, з якими ви щодня зустрічаєтесь і ви їх можете назвати добрими? (Діти наводять різні приклади).
- Тепер уявімо, що доброта – це сонечко, домалюємо його промінчики.

4. Складання павутинки.

щирість

3. Уявне малювання.

- А яким б кольорами ви зобразили б добро, а зло?

4. Лист від хлопчика.

- Вчора листоноша приніс мені лист від одного хлопчика. Послухайте уважно і може зможете йому дати добру пораду. (*Вчитель з конверта виймає лист, зачитує його учням*).

Хто покарав його

«Я образив товариша. Я штовхнув однокласника, я вдарив собаку, я забрав іграшку у сестри. Всі пішли від мене. Я залишився один і гірко заплакав».

- Хто покарав його? – запитала сусідка.
- Він сам себе покарав, – відповіла мама.

Вчитель. - Чи можна назвати цього хлопчика добрим? Чому він плакав?

Люди існують на землі разом і між ними завжди виникають стосунки. Уявіть собі що кожен робив би що хоче. Чи добре б це було? За багато років існування люди намагались впорядкувати стосунки так, що усім було добре. Так виникли поняття добра, справедливості, чуйності, милосердя і т.д. Стосунки регулювались за допомогою різних законів, у кожній країні були свої закони. За невиконання – карали. Але є такі правила – вони спільні для всіх людей, за них не було кари в земному житті. Що це за правила?

Так, чинити по-доброму допомагають людині моральні правила. Це такі правила, які допомагають людям жити в добрі та злагоді. В основі цих правил знаходиться поняття добра.

Добро можна порівняти із сонцем: як за сонцем визначаємо пору року або дня, так із добром співвідносимо свої слова та вчинки.

Добро – це гарне в житті людей, що відповідає їхнім інтересам, бажанням, мріям.

Протилежність добру є зло, лихо. Мудрі люди казали, що для того, щоб зрозуміти, що таке добро, необхідно відчувати на собі зло.

Послухайте віршик про дівчинку, яка не зрозуміла цього. (*Читає учениця*).

Тихенька дівчинка

*Чого це так на мене сердяться в школі?
Тож не чіпаю нікого ніколи.
Ні з ким не сварюся, сиджу собі тихо,
А з цього виходить одне тільки лихо!*

*Оце я сказала – така в мене звичка –
Що в Галі, як мишачий хвостик, косичка.
Що в Каті спідничка – неначе з рогожі,
Та й ще черевики на човники схожі.*

*Що в Тані волосся нечесане досі,
Що очі Мар'янки маленькі та косі,
Що в зошиті Лесі самі тільки плями:
Напевне, бруднющими пише руками.*

*Я ж правду кажу їм. І що тут такого?
Та яж не чіпаю ніколи нікого.
Сиджу собі тихо і в школі, і вдома,
І чом вони сердяться всі, невідомо?*

(М. Пригара)

- А як би ви відповіли цій дівчинці?
- Чому однокласники сердяться на дівчинку?

Висновок.

Справжня людина це добра, щира, чистосердечна, світла, яка вміє любити, співчувати серцем і світлою душею.

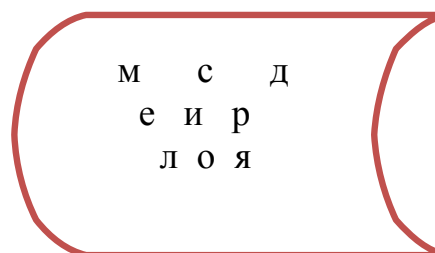
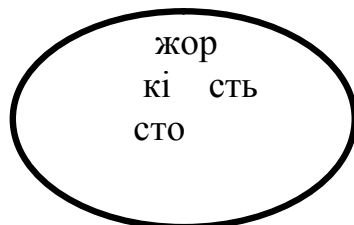
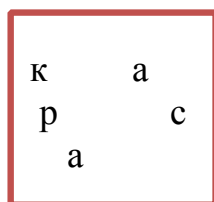
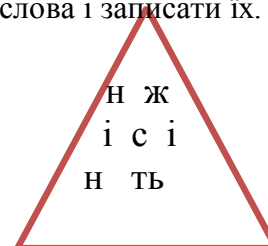
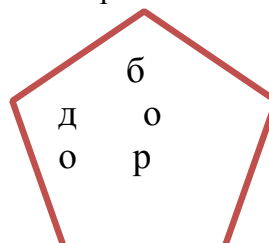
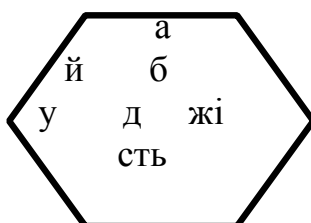
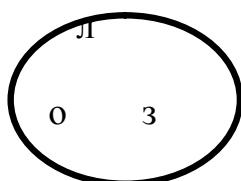
Боротьба добра і зла виявляється у вчинках людини, її виборі, ставленні до себе та інших.

«Стався до людей так, як хочеш, щоб вони ставились до тебе», – це твердження називають **золотим правилом моралі**.

- Робота в групах.

Складання слів із розсіпанок.

У геометричних фігурках розсіпані букви, з них треба скласти слова і записати їх.

(На фігурках написані слова: зло, байдужість, добро, ніжність, краса, жорстокість, милосердя).

- Молодці! Добре попрацювали! (Свої роботи спікери груп демонструють біля дошки).

- А які слова вам подобаються?

- Від яких слів стає неприємно на душі?

Фізкультхвилинка.

*Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Нумо, дружно присідати.
Сонечко розвеселятим.
Встали – сіли!
Встали – сли!
Бачте, як розвеселили!
Стало й сонце танцювати,
Нас до кола припрошати.
Нумо – разом! Нумо – всі!
Потанцюєм о усі!*

Робота в групі з текстами.

На партах у кожного учня текст.

- Уважно прочитайте, виберіть, хто в вашій групі буде читати для учнів іншої групи. Вони ж повинні уважно послухати, щоб правильно відповісти на питання тексту протилежної групи. Читати мовчки ви будете 2 хвилини. Починаєте читати по сигналу дзвіночка.

Текст 1.

Біг якийсь городом хлопчик. Дивиться – росте кленочок. Такий кумедний, ледь від землі видно, усього два листочки. Біля нього кури порсаються, їжу вишукують.

«Ще зламають кленочок!» – подумав хлопчик. Він почав відганяти курей. «Необхідно врятувати деревце, – вирішив Сергійко. – неподалік від городу є посадка. Я знайду дрючечок та огорожу кленочок».

–Через деякий час деревце було огорожене. «Мабуть, тепер воно ростиме на радість людям», - сказав сам собі Сергійко.

За В. Сухомлинським

Запитання до тексту.

- Як ви оцінюєте вчинок Сергійка?
- Чому хлопчик вирішив огородити кленочок?
- Дії Сергійка добрі чи погані?

Текст 2.

Увечері батько запитав своїх дітей: «Розкажіть мені, як ви прожили сьогодні день?»

Юрко відповів: «Я сьогодні посадив дерево». Батько сказав: «Ти добре прожив день». Миколка відповів: «Я намалював зайчика». «Ти теж добре прожив день», – сказав батько. Петрик відповів: «Я сьогодні в м'яча грав... і морозиво їв». «У тебе сьогодні втрачений день», – сказав батько.

За К. Ушинським

Запитання до тексту.

- На кого з хлопчиків ви хочете бути схожими і чому?
- Що б ви відповіли на запитання батька?
- Діти, аналіз текстів, ваші висловлювання свідчать про те, що ви вмієте розрізняти добро і зло. А скажіть, яким бути легше – добрим чи злим, чому?

Робота з прислів'ями.

На дошці записані частинки прислів'їв. Вам потрібно правильно з'єднати ці частинки, прочитати і пояснити прислів'я.

Добре ім'я –	а злого уникай.
Зла людина –	добром платять.
За добро –	краще від багатства.
Перший крок до добра –	зліша за вовка.
Все добре переймай –	не роби зла .

III. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Інсценізація «Татова порада».

– Бути добрим нелегко, а постійно творити добро важко. Треба менше говорити про добро, а постійно його робити. Прислухайтесь до татової поради.

Прибіг щодуху син додому, до тата голосно гука:

А я провідав у лікарні свого товариша-друга!

То ж правда, тату, я чутливий і маю серце золоте?»

Замисливсь тато на хвилину і так сказав йому на те:

«Коли тебе в тяжку годину, людина виручить з біди,

Про це добро, аж поки віку, ти, синку, пам'ятай завжди.

Коли ж людині щиросердно , ти зробиш сам добро колись,

Про це забудь, аж поки віку, мовчи й нікому не хвались».

2. П'ять добродійностей

– Зараз ми з вами прочитаємо про сім тілесних добродійностей, які ви повинні запам'ятати і виконувати. До них ми ще неодноразово будемо звертатись на наших уроках. *(На дошці плакат із написом).*

П'ять тілесних добродійностей

- ❖ Голодного нагодувати
- ❖ Спрагло напоїти
- ❖ Голого одягнути
- ❖ Подорожнього в дім прийняти

❖ Недужого відвідати

- Необхідно допомагати знедоленим і нещасним, дати притулок бездомним, захистити слабшого, порятувати хворого. І коли ви будете дотримуватись цих семи добродійностей, то виростете по – справжньому добрими людьми.

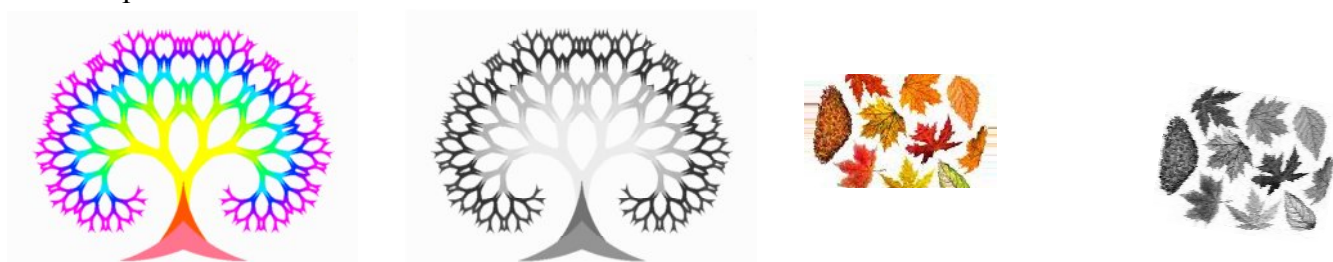
IV. Домашнє завдання.

На наступний урок підготуйте розповідь про свої добрі справи, які ви чинили протягом року.

Ось і підходить до кінця наш урок. До всіх присутніх я хочу звернутись такими словами:

*Кажімо більше добрих слів
Знайомим, друзям і коханим
Нехай комусь тепліше стане
Від зливи наших почуттів.*

- Перед вами , діти, два деревця. Деревця добра – яскраве і зла – чорне. Біля них листочки з різними добрими і злими словами. Давайте приклеїмо кожен листочок до свого деревця.

На темних листочках написані слова: жорстокість, зрада, неохайність, скупість, зло, війна.

На яскравих листочках написані слова: людяність, милосердя, щедрість, любов, чуйність, співчуття, ласка, вірність, допомога. Діти по черзі зривають листочки і прикріплюють їх до деревців.

V. Підсумок уроку.

➤ Вправа «Мікрофон».

- Які висновки ви зробили?
- Що б ще хотіли почути?
- Що найбільше запам'яталось?
- Про що з почутого на уроці ви б хотіли розповісти друзям? Може чогось їх навчити?

➤ Коло друзів. Гра.

Вчитель запалює свічку і ставить її у центрі кола.. Діти стають у коло. Читає вірш.

*Спалахнула свічка
Ніжним полум'ям.
Підійди погрітися,
Кому холодно.*

- Діти, передаючи іграшку «Сонечко», з рук в руки говорять один одному добрі слова

➤ Вручення памяток.

- Діти, щоб ви пам'ятали наші уроки добра і милосердя, я хочу вам подарувати памятки (*Додаток*). Там записані висновки з нашого уроку. Ви їх ще добре вдома перечитаете і вивчите. Це буде ще одне ваше домашнє завдання.

На цьому урок закінчено, дякую всім за увагу і старанність.

Пам'ятка

Ти добро лиш твори всюди,
Хай тепло тобі повнить груди.
Ти посій і доглянь пшеницю,
Ти викопай і почисти криницю,
Волю дай, нагодуй пташину,
Народи і зрости дитину!
Бо людина у цьому світі
Лиш добро повинна творити.

1. Стережися злого, чини добре.
2. Не роби іншому того, чого собі не бажаєш.
3. За добро добром платять.
4. Добро далеко розходиться, а лихо ще далі.
5. Все добре переймай. А злого уникай.
6. Будеш творити добро – щасливим будеш.

*Дубенець Наталія Владиславівна,
вчитель початкових класів
Золотоніської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №3
Золотоніської міської ради*

Тема. Той, що творить добро, творить саме Життя.

Мета. Поглиблювати знання дітей про добро і зло. Виробляти правильне і розумне відношення до людей з обмеженими можливостями, почуття гордості за людей-інвалідів. Розвивати вміння творити добро в повсякденному житті. Виховувати бажання бути добрим, чуйним, милосердним, відповідальним, людяним.

Хід уроку

I. Релаксація.

- Добра людина схожа на ясне сонечко, тому що всіх вона вмє зігріти своєю любов'ю, турботою, ласкою, щирістю й щедрістю. Тож будьте такими сонечками, даруйте людям радісну посмішку, тепло, любов. І тоді світ навколо стане світлішим і добрішим.

II. Актуалізація опорних знань.**1. Вступна бесіда з хвиличкою поезії.**

*З чим порівняти нам добру людину?
З небом безмежним в погідную днину,
З сонцем, що сяє і всіх зігріває,
З ніжністю мами, що нас обнімає.*

- З чим ще, на вашу думку, можна порівняти добро і добру людину?

2. Метод «Мікрофон» (відповіді дітей)

- У доброї людини особливе обличчя, ясні, променисті очі, світла посмішка.

*Запам'ятай, моя дитино, з юних літ
На все життя, щоб знала, як прожити,
Людина для добра приходить в світ
Й покликана завжди добро творити.*

III. Оголошення теми і мети уроку.

Тема нашого уроку: **«Той, що творить добро, творить саме Життя».**

Девізом уроку будуть слова великого педагога Шалви Амонашвілі:

*«Незалежно від того, чекають від тебе добра чи не чекають – Твори добро.
Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять – Твори добро.
Незалежно від того, приймають твоє добро чи відкладають – Твори добро.
Незалежно від того, чим будуть платити тобі за добро: добром чи злом – Твори добро.
Твори добро і ні у кого не питай дозволу, бо ніхто не може бути володарем твого добра».*

IV. Робота над темою уроку.

1. Час проблемних запитань. Метод «Займи позицію»

- Чого на Землі більше, добра чи зла?

2. Гра «Добро і Зло»

- Можливо про це нам допоможуть дізнатися старовинні терези. На одну шальку терезів ми будемо класти «зло» (картки з надписами: заздрість, жадібність, грубість, війна, брехня, ...). Щоб перемогти зло, треба, щоб переважили шальки терезів з «добрим». Згадайте, які добрі справи ви зробили і по краплинці покладемо їх на шальки.

(Діти згадують свої добрі справи, добрі вчинки, добрі слова і добрі думки: хтось нагодував бездомне кошеня, допоміг бабусі принести продукти, сходяв в аптеку за ліками, сказав привітні слова меншій сестричці, побажав успіхів старшому братові, ...).

- Ось так, друзі, можна перемогти зло. Так і в житті, крапельки добра зливаються в струмочки, струмочки в річки, річки в море добра.

3. Розповідь з елементами бесіди та гри.

Доброта – це чутливе, дружнє ставлення до людей; привітність, ласка, прихильність. Доброта – це ще й співчуття, щирість, щедрість людської душі і велика любов.

- Друзі, давайте на хвилинку закриємо очі долоньками. Ви щось бачите?
- Ні.
- А якщо закриєте вуха, щось почуєте?
- Ні.
- А якщо уявимо, що у нас болить нога, чи зможемо ми ходити, бігати, гратись?
- Ні.
- А якщо рука болить, чи зможемо малювати красиві малюнки?
- Ні.
- Серед нас живуть дітки, у яких поганий зір, вуха не чують, ніжки болять – у них слабе здоров'я. Ми маємо можливість – і бачити, і чути, і ходити, і гратись, щось робити своїми руками. А ці дітки не мають такої можливості. Це діти з обмеженими можливостями, діти з особливими потребами.

4. Час для роздумів.

- Які почуття виникають і вас, коли ви чуєте слово «інвалід»? Чи коли зустрічаєтесь з ним на вулиці? *(Роздуми дітей).*

- Уявіть, що ви зустрілись з дівчинкою в інвалідному візочку: в дверях аптеки, чи в коридорі лікарні, біля пішохідного переходу чи в на прогулянці парку. Чи виникає у вас бажання чимось їй допомогти?

- Піднести валізу.
- Повезти візок.
- Притримати двері.
- Підняти річ, що впала.
- Перевезти через дорогу.
- Зібрати для неї осінній букет листя.
- Просто познайомитись.

5. Робота над оповідання Василя Сухомлинського «Як Сергійко навчився жаліти».

- З незвичайною дівчинкою зустрівся і герой оповідання В.Сухомлинського Сергійко. Прочитайте, будь ласка, оповідання «Як Сергійко навчився жаліти» і дайте відповідь на запитання: «Чому серце Сергійка стиснув жаль?»

Як Сергійко навчився жаліти

Маленький хлопчик Сергійко гуляв біля ставка. Він побачив дівчинку, що сиділа на березі.

Коли Сергійко підійшов до неї, вона сказала:

– Не заважай мені слухати, як хлюпають хвилі. Сергійко здивувався. Він кинув у ставок камінець.

Дівчинка запитала:

– Що ти кинув у воду?

Сергійко ще більше здивувався.

– Невже ти не бачиш? Я кинув камінець.

Дівчинка сказала:

– Я нічого не бачу, бо я сліпа.

Сергійко від подиву широко відкрив очі й довго дивився на дівчинку. Так, дивуючись, він і додому прийшов. Він не міг уявити: як це воно, коли людина нічого не бачить? Настала ніч. Сергійко ліг спати. Він заснув з почуттям подиву.

Серед ночі Сергійко прокинувся. Його розбудив шум за вікном. Шумів вітер, в шибки стукав дощ. А в хаті було темно. Сергійкові стало страшно. Йому пригадалася сліпа дівчинка. Тепер хлопчик уже не дивувався. Його серце стиснув жаль. Як же вона, бідна, живе в отакій темряві?! Сергійкові хотілося, щоб скоріше настав день. Він піде до сліпої дівчинки. Не дивуватиметься більше. Він пожаліє її.

Василь Сухомлинський

Домашнє завдання.

– Складіть продовження оповідання В.Сухомлинського «Як Сергійко навчився жаліти»)

6. Де вчаться діти з особливими потребами?

- Чи зустрічали ви дітей з обмеженими можливостями в нашій школі чи в інших школах міста?

-Де, на вашу думку, навчаються такі діти?

В нашому місті Золотоноша з 1992 року існує міський центр соціальної реабілітації дітей з особливими потребами. У роботі з дітьми працівники центру приділяють багато уваги терапії творчості – адже саме це допомагає маленьким вихованцям центру отримати віру в себе та сенс у своєму нелегкому житті. Пацієнти Золотоніського центру реабілітації мають багато проблем, проте любов і турбота здатні творити дива. Серед цих дітей є справжні зірки – 15-річна дівчинка з протезом замість правої ноги виступала на конкурсі бальних танців, а сліпий від народження юнак з відзнакою закінчив столичну консерваторію за класом акордеону. Проте ці успіхи були неможливими без допомоги добрих людей – працівників центру та тих, хто їх підтримував. Тому увага для таких дітей – це не пустий звук, а – буквально – шанс на життя.

У вересні 2010 року до Золотоніського центру реабілітації дітей-інвалідів завітала найкрасивіша дівчина країни – *Міс України 2010 Катерина Захарченко*. Дякуючи їй та її команді, в центрі з'явилася дитяча кравецька майстерня: кравецька та в'язальна машинки, стіл для розкрою, праски, ножиці, тканини, голки та нитки, бісер та шпильки – все для того, щоб виховати нових маленьких кравчинь. Катя побажала діткам ніколи не втрачати віру в себе...

7. Групова робота «Вони можуть» - «Вони не можуть».

Об'єднайтеся, будь ласка, в три групи. Кожна група отримує чистий аркуш паперу і розділить його на дві частини : «Вони можуть» – «Вони не можуть». І завдання для кожної групи.

І група. Люди з порушенням зору.

- Чи можуть працювати за комп'ютерами, лікарями, вчителями, водіями автомашини, інженерами?

- Чи можуть самостійно перейти через дорогу?

- Чи можуть читати книги?

- Чи можуть бути вченими, винахідниками?
- Чи можуть займатися спортом?
- Чи можуть навчатися в звичайній школі?

II група. Люди з порушенням слуху.

- Чи можуть працювати за комп'ютерами, хірургами, вчителями, водіями автомашини, інженерами?
- Чи можуть самостійно перейти через дорогу?
- Чи можуть слухати радіо, дивитись телевізор?
- Чи можуть бути вченими, винахідниками?
- Чи можуть займатися спортом?
- Чи можуть навчатися в звичайній школі?
- Чи можуть бути артистами кіно?

III група. Інваліди на візках.

- Чи можуть навчатися в звичайній школі?
- Чи можуть користуватись громадським транспортом?
- Чи можуть без перешкод ходити на роботу?
- Чи можуть працювати за комп'ютерами, хірургами, вчителями, водіями автомашини, інженерами?
- Чи можуть відвідувати театри, цирк, зоопарк?
- Чи можуть займатися спортом?
- Чи можуть навчатися в звичайній школі?
- Чи можуть бути артистами кіно?

Друзі, з ваших відповідей видно, що люди з інвалідністю можуть вчитися і працювати, займатися спортом і різними видами творчості, список професій може бути різноманітний. І все-таки люди-інваліди багато в чому обмежені в нашому житті і не можуть робити навіть самих простих речей: перейти дорогу чи прочитати книжку, послухати радіо чи зайти до автобуса. Ці люди потребують нашої підтримки і допомоги.

8. Час досягнень.

Але серед них є багато талановитих, сильних і мужніх. Людей, які показують приклад людської непохитності, витривалості, незламної сили волі, людей з обмеженими можливостями, але безмежними здібностями.

- Чи доводилося вам чути про досягнення людей з обмеженими можливостями. (Чудово малюють, вишивають, пишуть вірші, книги, танцюють, працюють на комп'ютерах, ремонтують побутову техніку, перемагають на спортивних змаганнях...)
- Українські параолімпійці в 2010 році в X зимових Параолімпійських іграх а Ванкувері посіли п'яте місце, виборовши 19 медалей!

9. Колективна практична робота «Зручна школа»

Спеціалісти стверджують, що якщо дитина з особливими потребами вчиться у колективі звичайних здорових дітей, це позитивно впливає як на дітей інвалідів (їхній розвиток пришвидшується, в майбутньому їм легше стати повноцінними членами суспільства), так і на інших дітей (вони стають добрішими, більш терпимими, толерантними, виникає бажання щось зробити для іншого)

- Чи є у вас друзі, які хочуть вчитися у школі, але не можуть через хворобу чи травму?

Школа має бути відповідно обладнана – пандуси, окремі кабінети в туалеті з пристосуваннями, які допомагають дитині самостійно встати з візочка, ліфти. (Пандус – це заїзд для інвалідних колясок)

- Зараз ми разом, своїми руками побудуємо школу, зручну для дітей-інвалідів. А щоб вони могли вільно піднятися в школу, біля сходів встановимо пандус.

(Практична робота учнів під керівництвом вчителя: картон, картонна коробка, ножиці, папір, олівець, лінійка, фломастери)

- Уявіть, що наш пандус опинився біля лікарні. Кому він допоможе? (інвалідам, бабусям, дідусям, хворим людям, мамам з колясками)
- Уявіть, що наш пандус опинився біля великого магазину. Кому він допоможе? (інвалідам, мамам з колясками, людям, що везуть візки з продуктами, пенсіонерам)
- Отже, наш пандус потрібний всім: і людям з обмеженими можливостями, і звичайним людям, і пенсіонерам, і маленьким діткам.

V. Підсумок уроку.

Всі люди різні. Інвалідність – це тільки одна із форм відмінностей між людьми, вона не є причиною ізоляції людини від суспільства. Найголовніше: з людьми-інвалідами можна разом вчитися, працювати, дружити.

Людина – вінець земного життя. Так вчить нас свята і наймудріша книга – Біблія. Людина – це храм Божий. А храм Божий – святий. І чи збереже вона храм своєї душі чистим і світлим чи перетворить його в руїни – це залежить від самої людини.

Семенюк Людмила Іванівна,

вчитель початкових класів

Уманської загальноосвітньої

школи-інтернату I-III ступенів ім.Ю.О.Гагаріна

Клас 4.

Тема. Людина починається з добра

Мета. Ознайомитися з творчою спадщиною В.О.Сухомлинського; заохочувати творчу активність учнів; виробляти вміння висловлюватись; швидко, виразно, правильно читати; виховувати високі моральні якості – доброту, щирість, співчуття, благородність.

Матеріал до уроку. В.О.Сухомлинський «Хлопчик і хвора мама», «Сиві волосинки».

Обладнання: складові таблиці, таблиці-опори, портрет В.О.Сухомлинського, оповідання, прислів'я.

Хід уроку

I. Організація класу.

Усміхнемось сонечку: «Здрастуй, золотаве!»

І один на одного глянемо ласкаво

Хай сьогодні в кожне серце наш урок додасть тепла,

А ми друзям посміхнемось, побажаємо добра!

- А зараз давайте всі встанемо, утворимо сонячне коло, подаруємо тепло долоньок один одному і побажаємо добра.

II. Розчитка.

1. Артикуляційна зарядка.

- вітерець у лісі – ш-ш-ш
- повзе вуж у траві – с-с-с
- прилетів жук – ж-ж-ж
- а за ним джмелик – дж-дж-дж
- дмухнемо на кульбабку – ф-ф-ф
- попросимо тишу – ц-ц-ц

2. Девіз уроку.

- Згадаємо золоте правило читача (Хто багато читає – той багато знає. Хто швидко читає – той багато зробити встигає).

III. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми і мети уроку.

- Наш урок розпочався з усмішки, то нехай на ньому запанує атмосфера доброзичливості, щирості й тепла. Сьогодні ми пройдемо дорогою добра. Це дорога, якою має йти кожна

людина від народження до смерті. Не завжди вона легка, але вона допомагає нам прожити життя немарно, так, щоб залишити по собі слід. Адже добро вічне, воно ніколи не вмирає. В.О.Сухомлинський писав: «Людина народжується не для того, щоб зникати безвісною, нікому невідомою пилінкою. Людина для того, щоб залишити по собі слід вічний».

1. Бесіда.

- Як ви розумієте слова:

«Мудрець сказав:

Живи, добро звершай

Та нагород за це не вимагай.

Лише в добро та вищу правду віра

Людину відрізняє від мавпи й від звіра»

(відповіді учнів)

«Нехай ця істина стара:

ЛЮДИНА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ДОБРА»

(запис відкривається)

2. «Мозковий штурм».

- прочитайте ще раз назву теми уроку;

- висловіть свої очікування від уроку.

3. Уточнення теми уроку.

- Отже, в центрі уваги на уроці є Людина.

Попробуємо довести, чи дійсно істинне, те, що Людина починається з добра. А допоможе нам у цьому розібратися творча спадщина В.О.Сухомлинського.

IV. Усвідомлення навчального матеріалу.

1. Біографія В.О.Сухомлинського (повідомлення учнів).

2. Актуалізація опорних знань.

- Які твори В.О.Сухомлинського вивчали на уроках читання?

- Що в них розповідається? Яка головна думка цих творів?

3. «Групування».

- Як ви вважаєте, якою повинна бути справжня людина?

(Усі пропозиції учнів записуються на дошці навколо слів «справжня людина»)

- Чи можете ви про себе сказати «справжня людина»?

- Чи притаманні вам ці риси?

- Які з них ви можете назвати характеризуючи себе?

4. «Акваріум».

Лише той хто вміє інших поважати,
Дружити прагне, товаришувати,
Той зможе у житті порядним стати,
А зараз риси справжньої людини нам назвати.

- На столі у вас є перелік позитивних рис характеру людини. Попрацюйте в групах. Виберіть три, на вашу думку, основних. Доведіть свій вибір.

5. Гра «Склади прислів'я».

Тепле слово,	а зле руйнує
Добре слово дім будує,	і в мороз зігріє
Сила слова	залізні ворота відкриває
Добре слово людині	безмежна

- Яке слово об'єднує всі ці прислів'я?
- Чи потрібне добро для справжньої людини? Навіщо?
- Що ж таке добро?
- Чи легко бути добрим?

(відповіді учнів)

ХВИЛИНКА ВІДПОЧИНКУ.

- За наше коротке життя потрібно зробити багато добрих справ, щоб люди згадували про нас добрим словом.

- Як слід розуміти вислів В.О.Сухомлинського «Роби добро не тільки тоді, коли тебе бачать люди: значно більше треба для того, щоб бути справжньою людиною тоді, коли тебе ніхто не бачить?»

Учень. Людино зупинись! Не роби боляче
ні тварині, ні деревині, ні стеблині.
Ти ж владар її, а вони такі безпомічні,
і хіба тільки владар? Захисник!
Будь не владарем, а господарем. Не губи краси!
Помічай її, бо краса – така сила,
Без якої не може бути справжнього життя.
Бережи красу, красу своєї душі, бо ж ти на землі людина!

Найважчий обов'язок на землі – бути людиною.

Кажуть, життя прожити – не поле перейти.

- Як ви розумієте вислів?

6. Робота над творами.

Читання оповідання «Хлопчик і хвора мама».

Словникова робота.

Назвіть ласкаві слова з якими можна звертатись до мам (мамо, матінко, матуся).

Пояснення слів: занедужала, зажурився, потішити, радісне сонечко.

- Що трапилось з мамою хлопчика?
- Як хлопчик вирішив потішити маму?
- Що зробив хлопчик?
- Яка була мамина відповідь?
- А що робите ви, коли мама занедужає?
- Чи правильно зробив хлопчик? Доведи свою думку.
- Чи хотіли б ви бути схожими на хлопчика? Чому?

Робота в групах:

I група – «Шукачі цитат» - читання ланцюжком.

II група – «Актори» - читання в особах.

III група – «Творці» - продовження історії.

Читання оповідання «Сиві волосинки».

Словникова робота.

Пояснення слів і висловів: срібні волосинки, хвилина, ні на мить.

Аналіз оповідання:

- Що сталося з Олесею?
- Як довго вона хворіла?
- Як піклувалась про неї мама?
- Коли мама вперше спокійно заснула біля Олесі?
- Що помітила Олесея у її волоссі?
- Про що мріяла Олесея?
- Як ти думаєш, що зробить Олесея, щоб у мами не стало срібних волосинок?
- А як піклується про тебе твоя мама, коли ти хворієш?
- Що вчить нас це оповідання?

7. Переказ оповідання В.О.Сухомлинського «Перед справедливим судьєю».

8. Складання правил спілкування

Чи задумувались ви, яких правил спілкування повинні ми дотримуватись, щоб стати справедливою людиною?

- Співчувати іншим
- Допомогати не чекаючи прохання
- Не бути жадібним
- Зупиняти від недобрих вчинків
- Прощати помилки

V. ПІДСУМОК УРОКУ

- Яка була тема уроку?
- Чи досягли того, що очікували?
- Що нового дізналися?
- Якими треба бути, щоб тебе назвали Людиною?

Хочу закінчити наш урок словами відомого педагога Шалви Амонашвілі про добро:

Незалежно від того, чекають від тебе добро чи не чекають – Твори добро.

Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять – Твори добро.

Незалежно від того, приймають твоє добро чи відкидають – Твори добро.

Незалежно від того, чим будуть платити тобі за добро: добром чи злом – Твори добро.

Твори добро і ні у кого не питай дозволу, бо ніхто не може бути володарем твого добра.

Н.В.Чамлай,

вчитель початкових класів

Уманської загальноосвітньої школи

I-III ступенів № 8

Уманської міської ради

Тема. Той, хто творить добро, творить саме життя.

Мета. Розвивати уявлення учнів про чесноти людини, цінність яких визнана в суспільстві; розкрити моральний зміст доброти; сприяти розвитку в учнів мотивації до добрих і гуманних вчинків; сформувати негативне ставлення до людських пороків, аморальної поведінки, дати моральну оцінку злим і жорстоким вчинкам людей; попередити про небезпеку такої поведінки, виховувати почуття доброти в серцях дітей, прагнення творити добрі справи.

Обладнання. Таблиці «Уроки доброти»

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

- Сьогодні наша розмова піде про одну із найчудовіших людських якостей - доброту. Ми з вами будемо вчитися доброти.

III. Актуалізація знань учнів.

Аналіз ситуації.

- Зараз я розкажу вам історію з життя двох хлопців. Поміркуйте і дайте оцінку їхнім вчинкам.

Миколка і Сергійко жили в одному будинку і дружили ще з дитячого садка. У школі вони потрапили до одного класу і вирішили сісти за одну парту. Миколка був хлопчик акуратний, ніколи нічого не забував, завжди був готовий до всіх уроків. А в Сергійка вічно все губилося: то ручка, то олівець, то лінійка. Щоразу Миколка приходив на допомогу своєму товаришеві та ділився з ним запасними олівцями і ручками. Але неуважний Сергій забував повертати позичені предмети, а потім знову все губив. Миколці незручно було відмовляти другові, але й просити гроші в мами на нові олівці та ручки було соромно. Одного разу, коли Сергійко знову попросив друга дати йому ручку, Миколка, зніяковівши від хвилювання, сказав: «Я тобі вчора давав ручку. Більше в мене немає». «Ну ти й жаднюга!» — сердито прошипів Сергій і попросив учителя пересадити його за іншу парту.

- Чи згодні ви зі словами Сергія?
- Чи можна назвати Миколку жадноюю?
- Яким був Миколка? (*Ощадливим.*)
- А чи можна назвати його добрим? Чому?

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Бесіда.

— Прочитайте записані на дошці слова знаменитого російського історика В. О. Ключевського. Вони будуть епіграфом до нашого уроку: *«Добра не та людина, яка вміє робити добро, а та, яка не вміє робити зло».*

Примітка. Ключевський Василь Осипович (1841–1911) – російський історик, академік Петербурзької академії наук. Автор багатьох історичних праць.

- Поясніть це висловлювання.
- Підтвердьте його будь-яким прикладом, можна казковим.
- Чому в казках добро завжди перемагає зло?
- А чи завжди добро тріумфує в житті? Як вважаєте, чому так буває?
- Яку людину називають доброю? Постарайтеся описати її.
- Послухайте вірш і подумайте над його рядками:
Добрих людей на світі багато,
Про друзів таких кожен з нас мріє.
Горять вони, наче маленькі багаття,
Дарують усім і тепло, і надію.
- Чи доводилося вам зустрічати таких людей? Розкажіть коротко про них.

2. Розповідь з елементами бесіди.

– Якою повинна бути добра людина?

Добра людина – це насамперед людина гуманна. А гуманність – це людяність, повага до людей, до людського достоїнства. Гуманність – це прагнення людини робити добро всім оточуючим. От і виходить, що добрий - це той, хто робить добро.

- А що значить робити добро? Як ви це розумієте?
- Які вчинки прийнято називати добрими?
- Як ви розумієте такий вислів: *«У людини з добрим серцем світла душа»?*

Виходить, щоб мати світлу душу, треба робити гарне, добре, нести людям світло.

V. Закріплення та осмислення знань.

1. Словесне малювання.

- Спробуйте намалювати словесний портрет Добра і Зла.
- Які риси характеру властиві злій людині?

2. Робота з таблицями «Уроки доброти».

Аналіз ситуацій, зображених на малюнках.

3. Осмислення висловлювань відомих педагогів.

Незалежно від того, чекають від тебе добро, чи не чекають – твори добро.

Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять – твори добро.

Незалежно від того, приймають твоє добро чи відкладають – твори добро.

Незалежно від того, чим будуть платити тобі за добро: добром чи злом – твори добро.

Твори добро і ні у кого не питай дозволу, бо ніхто не може бути володарем твого добра.

Ш.О. Амонашвілі

Поспішаймо творити добро. Духовне добро. Воно востократ цінніше від матеріального. Повторімося в наших вихованцях прекрасними рисами національної культури, патріотичним духом любові до свого народу, любові до вищої якості людини – творчості!

О.А. Захаренко

VI. Узагальнення та систематизація знань

ГРА «ФЕЯ ДОБРОТИ»

Ця гра проводиться в класі з невеликою кількістю учнів.

Учні встають у коло і витягують перед собою руки. Учитель непомітно вкладає в долоньки одного з учнів каблучку і голосно каже: «Хто сьогодні всіх добріший, виходь сюди скоріше!» Той, у кого каблучка, вибігає в центр кола і стає Феєю доброти.

Фея доброти торкається до кого-небудь з учнів каблучкою і розповідає про нього щось добре. Той, кого торкнулася Фея, говорить добре про свого сусіда, який, у свою чергу, говорить щось добре наступному по колу і т. д.

ГРА «ДОБРІ ПРОФЕСІЇ»

Учні грають парами.

Кожна пара витягує картку з назвою тієї або іншої професії. Якщо на картці зазначена професія кухаря, учні уявляють себе добрими кухарями і придумують рецепт доброго пирога. «Лікарі» складають рецепт від злості, «будівельники» – зводять будинок доброти з вікнами на сонячну південну сторону і т. ін. Перемагає пара, що вигидає найцікавіший спосіб зробити людей добрішими.

ГРА «ДОБРІ ЧАРІВНИКИ»

Усі учні — добрі чарівники. Кожний повинен подарувати людям який-небудь добрий подарунок. Третьюокласники малюють свої добрі подарунки, а потім по малюнках один одного вгадують, які добрі дарунки принесли людям чарівники. Цими малюнками оформлюється стенд «Добрі дарунки».

VI. Підсумок уроку

Бесіда.

- З чим познайомилися сьогодні на уроці?
- Що таке добро? Що таке зло?
- Чого вчить прислів'я: «Не пам'ятай зла, сам добріший будеш»?
- Зараз часто можна почути такі слова: «У жорстокий час потрібно бути жорстоким». Хто може посперечатися з цим висловлюванням?
- Як ви вважаєте, яка людина сильніша й мудріша – добра чи зла?

Висновок.

Сильна людина ніколи не буде мстити, відповідати злістю на злість. Тому що *«помста є насолодою душі дрібної та низької»* (Ювенал). Так давайте ж рости сильними й мудрими, щоб добро збільшувалося на Землі, а злість, хитрість, неправда зменшувалися